SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 45/2022-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej, zo sudcu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [redacted], [redacted], [redacted], zastúpeného JUDr. Ladislavom Csákóom, advokátom, Hviezdoslavova 4, Rožňava, proti uzneseniam Okresného súdu Trebišov č. k. 13 C 5/2012-2074 z 8. januára 2021 a č. k. 13 C 5/2012-2152 z 31. mája 2021 a proti upovedomeniu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. VI/1 Pz 124/21/1000-5 z 9. septembra 2021 o spôsobe vybavenia podnetu takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.
Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. novembra 2021 domáha vyslovenia porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 13 C 5/2012-2074 z 8. januára 2021 (ďalej aj „uznesenie VSÚ“) a č. k. 13 C 5/2012-2152 z 31. mája 2021 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“, spolu aj „napadnuté uznesenia“) a upovedomením Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) č. k. VI/1 Pz 124/21/1000-5 z 9. septembra 2021 o spôsobe vybavenia podnetu (ďalej len „upovedomenie“). Proti okresnému súdu a generálnej prokuratúre sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 14 131,52 eur a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ v procesnom postavení žalovaného bol stranou v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 13 C 5/2012. Okresný súd vo veci samej rozhodol rozsudkom č. k. 13 C 5/2012 z 19. júna 2019 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 5 Co 350/2019 z 22. decembra 2020. Z výrokov meritórnych rozhodnutí všeobecných súdov vyplýva, že úspešnému žalobcovi bol voči sťažovateľovi priznaný nárok na náhradu trov prvoinštančného, ako i odvolacieho konania v plnom rozsahu.

3. Okresný súd následne uznesením VSÚ uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v sume 19 525,72 eur. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť. Okresný súd napadnutým uznesením zmenil uznesenie VSÚ, a to tak, že zaviazal sťažovateľa k náhrade trov konania v sume 14 131,52 eur a žiadnej zo strán nepriznal náhradu trov sťažnostného konania.

4. Sťažovateľ sa 19. júla 2021 obrátil na generálnu prokuratúru s podnetom, ktorým sa domáhal, aby generálny prokurátor podal proti napadnutému uzneseniu okresného súdu dovolanie. Podnet sťažovateľa generálna prokuratúra vybavila upovedomením bez prijatia opatrenia prokurátora č. k. VI/1 Pz 124/21/1000-5 z 9. septembra 2021.

II.
Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádza, že napadnuté uznesenia okresného súdu považuje za arbitrárne vzhľadom na nepomer žalovanej sumy (1 779,06 eur) oproti priznaným trovám konania (14 131,52 eur), a je toho názoru, že takýto výrazný rozdiel v žalovanej sume a priznaných trovách konania aj v nestrannom pozorovateľovi vzbudzuje pochybnosti o správnosti a zákonnosti uznesení súdu prvej inštancie.

6. Sťažovateľ ďalej namieta, že okresný súd mu nedoručil vyčíslenie trov konania predložené žalobcom, teda nemal možnosť oboznámiť sa s jeho požiadavkou na priznanie trov konania a s jeho prílohami, čo mu znemožnilo efektívnu a plnú obranu v súvislosti s rozhodovaním o výške trov konania. Uvedený postup považuje za odporujúci zákonu a porušenie princípu rovnosti strán pred súdom.

7. Podľa názoru sťažovateľa sú napadnuté uznesenia okresného súdu nedostatočne odôvodnené a úplne v nich absentuje posúdenie účelnosti vynaložených trov konania, pričom poukazuje na skutočnosť, že žalobca si zvolil právneho zástupcu so sídlom v Českej republike.

8. V súvislosti s upovedomením sťažovateľ argumentuje, že *„nemôže súhlasiť“* s názorom generálnej prokuratúry, že súd nemá povinnosť oboznamovať druhú stranu sporu so špecifikáciou

uplatnených trov konania. Konštatovanie generálnej prokuratúry, že samotná skutočnosť, či vo veci sťažovateľa išlo o zastupovanie usadeného alebo hosťujúceho euroadvokáta, v zásade nemá podstatnú relevanciu, keďže príslušné právne predpisy pravidlá priznania náhrady hotových výdavkov a náhrady za stratu času upravujú spoločne a rovnako pre všetkých advokátov pôsobiacich na území Slovenskej republiky, považuje za všeobecné a nedostatočne odôvodnené.

9. Sťažovateľ poukazuje na to, že napadnuté uznesenie okresného súdu je *„extrémnym zásahom“* do jeho majetkovej sféry s negatívnym vplyvom na jeho rodinný a osobný život.

III.
Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami okresného súdu a upovedomením generálnej prokuratúry.

III.1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením VSÚ

11. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

12. V danom prípade mal sťažovateľ k dispozícii prostriedok, ktorý mu zákon na ochranu jeho základných práv účinne poskytuje. Proti uzneseniu VSÚ mohol podať sťažovateľ sťažnosť, o ktorej bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť zákonný sudca okresného súdu. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že proti uzneseniu VSÚ podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením z 31. mája 2021. Právomoc okresného súdu rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti uzneseniu VSÚ odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu

13. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Ak rozhodnutie nadobúda právoplatnosť vyhlásením alebo oznámením a ak sa podľa osobitných predpisov zároveň doručuje jeho písomné vyhotovenie, začína lehota plynúť dňom doručenia tohto písomného vyhotovenia sťažovateľovi; ak sa rozhodnutie doručuje len jeho zástupcovi, začína lehota plynúť dňom doručenia písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia tomuto zástupcovi. Ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

14. V nadväznosti na citované zákonné ustanovenie ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej jednou zo základných podmienok prijatia ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie je jej podanie v lehote ustanovenej v § 124 zákona o ústavnom súde. Nedodržanie tejto lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako podanej oneskorene [§ 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde]. V prípade podania ústavnej sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty neumožňuje zákon o ústavnom súde zmeškanie tejto lehoty odpustiť (pozri napr. IV. ÚS 14/03, II. ÚS 695/2014).

15. Z ústavnej sťažnosti možno vyvodiť, že sťažovateľ zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom (napriek jeho znalosti judikatúry ústavného súdu v obdobných veciach) odvíja zachovanie zákonnej dvojmesačnej lehoty pre podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu od upovedomenia generálnej prokuratúry č. k. VI/1 Pz 124/21/1000-5 z 9. septembra 2021, ktorým bol odložený jeho podnet z 19. júla 2021.

16. V nadväznosti na uvedené skutočnosti ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že mimoriadne opravné prostriedky, ktoré navrhovateľ (sťažovateľ) nemôže uplatniť osobne, nemožno považovať za účinné právne prostriedky nápravy, ktoré sú mu priamo dostupné. K takýmto mimoriadnym opravným prostriedkom patrí aj dovolanie generálneho prokurátora. Príslušné právne predpisy totiž neukladajú generálnemu prokurátorovi povinnosť (a podnecovateľovi nevzniká právny nárok) vyhovieť každému podnetu. Je na voľnej úvahe generálneho prokurátora rozhodnúť, či podá, alebo nepodá dovolanie (táto voľná úvaha je vylúčená iba v prípade, ak zistí, že zákonné podmienky na podanie dovolania sú splnené). Oprávnenie na podanie dovolania generálnym prokurátorom preto nemá charakter práva, ktorému je poskytovaná ústavnoprávna ochrana (napr. II. ÚS 42/01, I. ÚS 67/02, III. ÚS 11/04).

17. Z uvedených dôvodov ústavný súd nemohol vychádzať pri posudzovaní, či ústavná sťažnosť bola podaná v rámci dvojmesačnej lehoty ustanovenej v § 124 zákona o ústavnom súde zo skutočnosti, že sťažovateľ podal podnet na podanie dovolania generálneho prokurátora. Za daných okolností bol pre posúdenie tejto otázky relevantný deň nadobudnutia právoplatnosti napadnutého uznesenia okresného súdu.

18. Napadnuté uznesenie okresného súdu nadobudlo právoplatnosť 29. júna 2021 (§ 238 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku). Z toho vyplýva, že ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ústavnému súdu doručená zjavne po uplynutí lehoty uvedenej v § 124 zákona o ústavnom súde. V nadväznosti na uvedené ústavnému súdu pri predbežnom prerokovaní nezostala iná možnosť, len odmietnuť ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde ako podanú oneskorene.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru upovedomením generálnej prokuratúry

19. Podľa sťažovateľa generálna prokuratúra porušila jeho označené základné práva podľa ústavy a právo podľa dohovoru tým, že svoje závery uvedené v upovedomení o spôsobe vybavenia podnetu riadne neodôvodnila a jeho námietky posudzovala len vo všeobecnej rovine.

20. Jedným zo základných pojmových znakov sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ako prostriedku ochrany ústavou (alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou) zaručených základných práv alebo slobôd je jej subsidiarita. To znamená, že ústavnú sťažnosť možno ústavnému súdu podať spravidla iba vtedy, ak sťažovateľ ešte pred jej podaním vyčerpal všetky právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho práva poskytuje. V opačnom prípade je ústavná sťažnosť neprípustná.

21. Podľa § 31 ods. 1 a 2 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov prokurátor vykonáva svoju pôsobnosť v rozsahu ustanovenom zákonom aj na základe podnetu, pričom je oprávnený vykonať opatrenia na odstránenie zistených porušení, ak na ich vykonanie nie sú podľa osobitných zákonov výlučne príslušné iné orgány. Podnetom sa rozumie podanie, ktoré smeruje k tomu, aby prokurátor vykonal opatrenia v rozsahu svojej pôsobnosti.

22. Podľa § 36a ods. 1 zákona o prokuratúre pri vybavovaní podnetu je prokurátor povinný prešetriť všetky okolnosti rozhodné pre posúdenie, či došlo k porušeniu zákona alebo iného všeobecne záväzného právneho predpisu, či sú splnené podmienky na podanie žaloby na súd, návrhu na začatie konania alebo opravného prostriedku, či je dôvod na vstup do už začatého konania pred súdom alebo na vykonanie iných opatrení, na ktoré je podľa zákona oprávnený generálny prokurátor

alebo prokurátor. Prokurátor pri vybavovaní podnetu prihliada na všetky skutočnosti, ktoré počas prešetrovania vyšli najavo.

23. Podľa § 36a ods. 3 zákona o prokuratúre ak prokurátor zistí, že podnet nie je dôvodný, podnet odloží, o čom písomne vyrozumie podávateľa podnetu.

24. Podľa § 36 ods. 1 a 2 zákona o prokuratúre podávateľ podnetu môže žiadať o preskúmanie zákonnosti vybavenia svojho podnetu opakovaným podnetom, ktorý vybaví nadriadený prokurátor alebo ním určený prokurátor. Ďalší opakovaný podnet sa vybavuje iba vtedy, ak obsahuje nové skutočnosti alebo ak tak rozhodne nadriadený prokurátor. Ďalším opakovaným podnetom sa rozumie v poradí tretí a každý ďalší podnet, v ktorom podávateľ podnetu prejavuje nespokojnosť s vybavením svojich predchádzajúcich podnetov v tej istej veci.

25. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

26. Vyčerpanie opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je oprávnený podľa osobitných predpisov, je teda jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom (napr. III. ÚS 152/03).

27. Ústavný súd už dlhodobo v konaniach o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vyslovuje právny názor, že vynechanie opakovaného podnetu a ďalšieho opakovaného podnetu ako právneho prostriedku nápravy v rámci sústavy orgánov prokuratúry Slovenskej republiky nemožno nahrádzať podaním ústavnej sťažnosti v konaní pred ústavným súdom, pretože takto by sa obmedzovala možnosť orgánov prokuratúry vo vlastnej kompetencii nielen preveriť skutočnosti, ktoré tvrdí sťažovateľ, ale aj prijať opatrenia podľa zákona o prokuratúre, ktoré by účinne napomohli odstráneniu namietaného porušenia jeho základného práva (III. ÚS 235/07, III. ÚS 157/08, III. ÚS 112/2012, III. ÚS 56/2013, I. ÚS 76/2019).

28. Z obsahu podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa domáha ochrany svojich označených základných práv podľa ústavy a práva podľa dohovoru, ktoré mali byť porušené upovedomením generálnej prokuratúry o vybavovaní jeho podnetu, a to bez toho, aby využil možnosť nápravy danú mu zákonom o prokuratúre a podal opakovaný podnet podľa § 36 ods. 2 zákona o prokuratúre, o ktorom by rozhodoval nadriadený prokurátor.

29. Prihliadajúc na uvedené skutočnosti, ústavný súd sa podanou ústavnou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ju v tejto časti odmietol ako neprípustnú.

30. Ústavný súd v súvislosti s posudzovaním ústavnej sťažnosti sťažovateľa poukazuje na to, že dovolanie generálneho prokurátora predstavuje mimoriadny opravný prostriedok, ktorého využitie ako procesného inštitútu patrí výlučne generálnemu prokurátorovi. To znamená, že nejde o základné právo sťažovateľa, ktoré by bolo možné zahrnúť pod čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy či čl. 6 ods. 1 dohovoru.

31. Vzhľadom na uvedené možno uzavrieť, že sťažovateľ nemal na základe svojho podnetu právny nárok na podanie dovolania generálnym prokurátorom, a preto odložením jeho podnetu na podanie dovolania nemohlo dôjsť k porušeniu jeho označených základných práv garantovaných ústavou a práva podľa dohovoru, čo zakladá v okolnostiach posudzovanej veci dôvod na odmietnutie jeho ústavnej sťažnosti v tejto časti zároveň ako zjavne neopodstatnenej podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.4. K namietanému porušeniu čl. 12 ods. 1 ústavy a základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy napadnutými uzneseniami okresného súdu a upovedomením generálnej prokuratúry

32. Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 12 ods. 1 ústavy ústavný súd uvádza, že ustanovenie čl. 12 ods. 1 ústavy kvalifikuje stabilizovaná judikatúra ústavného súdu ako všeobecné kritérium ochrany základných práv a slobôd, ktoré treba vykladať a chápať ako ústavnú direktívu adresovanú predovšetkým orgánom pôsobiacim v normotvornej činnosti všetkých stupňov a ktoré nemôže plniť poslanie priamo aplikovateľných ustanovení v individuálnych záležitostiach. Jeho aplikácia je možná iba v spojení s ochranou konkrétnych práv a slobôd uvedených v ústave, ktorá však v prerokúvanom prípade absentuje, čo zároveň odôvodňuje záver o nemožnosti porušenia označeného ustanovenia ústavy napadnutými uzneseniami okresného súdu a upovedomením generálnej prokuratúry.

33. V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej všeobecný súd (resp. prokuratúra) zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 20 ods. 1 ústavy, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že súčasne porušil ústavnoprocesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy by bolo teda možné uvažovať len vtedy, ak by zo strany porušovateľa primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocesných princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením (napr. II. ÚS 78/05, alebo IV. ÚS 326/07).

34. Ústavný súd dospel k záveru, že napadnutými uzneseniami okresného súdu a upovedomením generálnej prokuratúry nemohlo dôjsť k porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto odmietol pri predbežnom prerokovaní túto časť ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

35. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie a ústavný súd už nimi nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. februára 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu